

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 30.7.2007
COM(2007) 454 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

**budžeta lēmēj institūcijai par vispārējā budžeta garantijām
Stāvoklis 2006. gada 31. decembrī**

{SEC(2007)1050}

SATURS

1.	Ievads un garantēto operāciju veidi	4
2.	Jaunais juridiskais pamats	4
3.	Notikumi pēc pēdējā ziņojuma par stāvokli 2006. gada 30. jūnijā	5
4.	Informācija par budžeta segtajiem riskiem	5
4.1.	Riska definīcija	5
4.2.	Ar dalībvalstīm saistītais risks	6
4.3.	Ar trešām valstīm saistītais risks.....	8
4.4.	Budžeta segtā riska kopsumma	8
4.5.	Riska novērtējums	9
5.	Neizpildītās maksājumu saistības, budžeta garantiju aktivizēšana un nokavētie maksājumi	10
5.1.	Maksājumi no skaidras naudas resursiem	10
5.2.	Iemaksas no budžeta	10
5.3.	Garantiju fonda aktivizēšana.....	10
6.	Garantiju fonds ārējai darbībai.....	10
6.1.	Atgūtie līdzekļi.....	10
6.2.	Aktīvi gada beigās.....	10
6.3.	Paredzētais apjoms	11
7.	Risku novērtējums: to trešo valstu ekonomikas un finanšu stāvoklis, kuras gūst labumu no svarīgākajām ES aizdevuma operācijām.....	11
7.1.	Ievads	11
7.2.	Ēģipte	11
7.3.	Turcija	11
7.4.	Brazīlija.....	12
7.5.	Maroka	12
7.6.	Tunisija.....	12
7.7.	Dienvīdāfrika	12
7.8.	Libāna.....	13
7.9.	Jordānija	13
7.10.	Serbija un Melnkalne	13

7.11. Ukraina..... 14

1. IEVADS¹ UN GARANTĒTO OPERĀCIJU VEIDI

No Eiropas Savienības budžeta („Budžeta”) sedz riskus, kas saistīti ar dažādām aizdevumu un garantēšanas operācijām, kuras var iedalīt divās kategorijās: aizdevumi, ko Eiropas Kopiena piešķir makroekonomiskiem mērķiem (finansiālas palīdzības (*MFA*) aizdevumi trešām valstīm) un aizdevumi mikroekonomiskiem mērķiem (*Euratom* un Eiropas Investīciju bankas (EIB) aizdevumi trešās valstīs²). Šīs operācijas kopš 1994. gada sedz Garantiju fonds ārējai darbībai („Fonds”)³, ko izveidoja cita starpā, lai ierobežotu ietekmi uz Budžetu, ko izraisa tie garantiju pieprasījumi aizdevuma operācijām trešās valstīs, kurus sedz no Budžeta. Ja ar Fonda līdzekļiem nepietiek, izmanto Budžetu.

1994. gadā pieņemto Padomes Regulu, ar kuru nodibināja Fondu („Fonda regula”⁴), pirmo reizi grozīja 1999. gadā. Saskaņā ar Padomes regulas otro grozījumu, ko Padome pieņēma 2004. gadā, garantiju, ko sedz no Fonda līdzekļiem, atceļ, ja trešās valstis kļūst par dalībvalstīm. Aizdevumus vai garantētus aizdevumus dalībvalstīm sedz tieši no Budžeta.

2. JAUNAIS JURIDISKAIS PAMATS

Saskaņā ar jauno finanšu shēmu Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas 2006. gada 17. maija Iestāžu nolīgums par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību⁵ stājās spēkā 2007. gada 1. janvārī. Saskaņā ar šo nolīgumu Fondu finansē no Budžeta pozīcijas Nr. 4 („ES nozīmīgums pasaules līmenī”) un nevis no īpašas rezerves, kā to darīja iepriekš.

Fonda regula bija jāgroza, lai atbilstīgi iestāžu nolīgumam tā atspoguļotu rezerves likvidēšanu. Tāpēc 2007. gada 30. janvārī pieņēma jaunu Padomes regulu⁶, kas piedevām paredzēja jaunu Fonda finansēšanas mehānismu, ieviešot efektīvāku Budžeta līdzekļu izmantošanu. Turklāt uzlaboja Budžeta darījumu pārskatāmību un plānošanu.⁷ Šā ziņojuma saturs ir pielāgots, lai to atspoguļotu.

Padome 2006. gada 19. decembrī nolēma⁸ EIB piešķirt atjaunotu Kopienas garantiju attiecībā uz zaudējumiem, ko var radīt ārpus Kopienas īstenotiem projektiem piešķirti aizdevumi un aizdevumu garantijas. Šī Kopienas garantija nedrīkst pārsniegt 65 % no EIB finansēšanas operācijās izsniegto kredītu un garantiju kopsummas, atņemot atmaksātās summas un pieskaitot visas saistītās summas; maksimālais 2007.–2013. gadam paredzētais apjoms ir EUR 27 800 miljoni. Minētajā lēmumā ir arī noteikts, ka Komisija un EIB noslēdz garantijas nolīgumu, kurā ir sīki izklāstīti noteikumi un procedūras attiecībā uz Kopienas garantiju, kā

¹ COM(2007) 66 un SEC(2007) 241 kopā veido iepriekšējo ziņojumu par Budžeta segtajām garantijām 2006. gada 30. jūnijā.

² Sīkāku informāciju par EIB pilnvarām skatīt Pielikuma A1. tabulā.

³ Jaunākais ziņojums par Fondu ir COM(2006) 695 „Pilnīgs ziņojums par Garantiju fonda darbību” un tam pievienotais Komisijas dienestu darba dokuments (SEC(2006) 1460).

⁴ Padomes Regula (EK, *Euratom*) Nr. 2728/94, ar ko izveido Garantiju fondu ārējai darbībai, OV L 293, 12.11.1994., 1. lpp., kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 1149/1999, OV L 139, 2.6.1999., 1. lpp., Padomes Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 2273/2004, OV L 396, 31.12.2004., 28. lpp., un Padomes Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 89/2007, OV L 22, 31.1.2007., 1. lpp.

⁵ OV C 139, 14.6.06., 1. lpp.

⁶ Padomes Regula (EK, *Euratom*) Nr. 89/2007 (OV L 22, 31.1.2007., 1. lpp.).

⁷ Informācija par iepriekšējo finansēšanas mehānismu sniegta 1. zemsvītras piezīmē minētajā ziņojumā.

⁸ Padomes 2006. gada 19. decembra Lēmums 2006/1016/EK (OV L 414, 30.12.2006., 95. lpp.).

arī, ka tās noslēdz nolīgumu par līdzekļu atgūšanu, kurā ir minēti noteikumi un procedūras attiecībā uz EIB pienākumu censties atgūt summas, ko Kopiena samaksājusi, pamatojoties uz Kopienas garantiju pieprasījumiem.

2006. gadā nav pieņemti jauni lēmumi par *MFA* aizdevumiem vai *Euratom* aizdevumiem.

3. NOTIKUMI PĒC PĒDĒJĀ ZIŅOJUMA PAR STĀVOKLI 2006. GADA 30. JŪNIJĀ

2006. gada otrajā pusē netika veikti maksājumi atbilstīgi *MFA* aizdevumiem.⁹

Attiecībā uz *Euratom* aizdevumiem 2006. gada otrajā pusē netika veikts neviens maksājums. Saskaņā ar 2004. gada aizdevumu nolīgumu 2007. gada martā izmaksāja pirmo daļu EUR 39 miljonu apmērā Hmelņickas (*Khmelnitsky*) atomelektrostacijas 2. bloka un Rovnas (*Рівне*) atomelektrostacijas 4. bloka (K2R4) drošuma uzlabošanai (EUR ekvivalents USD 83 000 000).

4. INFORMĀCIJA PAR BUDŽETA SEGTAJIEM RISKIEM

4.1. Riska definīcija

Budžeta riski rodas no kapitāla un procentiem, ko neatmaksā saistībā ar garantētām operācijām.

Ja neizpildīto maksājumu saistību operācijas attiecas uz trešām valstīm, tās sedz no Fonda (67 % no kopējā garantētā neatmaksātā apjoma), bet, ja iesaistītas dalībvalstis — tieši no Budžeta (aizdevumi par labu dalībvalstīm vai projektu finansēšanai tajās veido atlikušos 33 % no kopējās neatmaksātās summas). Ar dalībvalstīm saistīto garantēto aizdevumu summa ir tik liela neseno paplašināšanās kārtu izdevumu dēļ. Saskaņā ar Fonda regulas 1. panta trešo daļu, līdzko attiecīgā valsts pievienojas Eiropas Savienībai, aizdevumu risks tiek pārnests no Fonda uz Budžetu.

Šā ziņojuma nolūkā Budžeta risku novērtēšanai izmanto divas metodes.

- Aprēķina attiecīgo operāciju neatmaksātā kapitāla kopsummu noteiktā dienā. Šī metode sniedz pārskatu par Budžeta risku noteiktā dienā.
- Budžeta pieeja, ko sauc par „Budžeta gada risku”, pamatojas uz maksimālās summas aprēķinu, kuru Kopienai būtu jāizmaksā finanšu gadā, ja netiktu atmaksāti visi garantētie aizdevumi.¹⁰

⁹ *MFA* var arī būt trešām valstīm sniegtu dotāciju veidā. Papildinformāciju par *MFA* skatīt Komisijas ikgadējā ziņojumā Padomei un Eiropas Parlamentam par finansiālas palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2006. gadā.

Atbilstīgi 2006. gada Padomes lēmumam Gruzijai 2006. gada decembrī un augustā izmaksāja pirmo un otro dotāciju maksājumu (katru EUR 11 miljonu apmērā).

Saskaņā ar 1997. un 2000. gada *MFA* programmu 2006. gada oktobrī veica pēdējo dotāciju maksājumu Tadžikistānai (EUR 7 miljoni).

Atbilstīgi 2004. gada Padomes lēmumam arī Albānija saņēma pēdējo dotāciju maksājumu EUR 13 miljonu apmērā.

<i>1. tabula. Kopējās segtās neatmaksātās summas 2006. gada 31. decembrī (miljonos EUR)</i>				
	Neatmaksāt ais kapitāls	Uzkrātie procenti	Kopā	%
<u>Dalībvalstis*</u>				
<i>MFA</i>	365	2	367	2 %
<i>Euratom</i>	436	6	442	3 %
EIB	4482	42	4524	28 %
<u>Dalībvalstis* (starpsumma)</u>	5283	50	5333	33 %
<u>Trešās valstis</u>				
<i>MFA</i>	604	6	610	4 %
<i>Euratom</i>	-	-	-	
EIB	10 311	103	10 415	64 %
<u>Trešās valstis (starpsumma)</u>	10 915	110	11 025	67 %
Kopā	16 198	159	16 358	100 %
* Ieskaitot Bulgāriju un Rumāniju, kas pievienojās ES 01.01.2007.				

Papildinformācija par šīm neatmaksātajām summām, jo īpaši attiecībā uz maksimālo apjomu, faktiski izmaksātajām summām un garantiju likmēm, ir sniegta Komisijas dienestu darba dokumenta¹¹, kas pievienots šim ziņojumam („Pielikums”), A1., A2., A3. un A4. tabulā.

4.2. Ar dalībvalstīm saistītais risks

Pašreizējie ar dalībvalstīm saistītie riski ir pirmsiestāšanās periodā izmaksāto aizdevumu rezultāts.

2007. gadā ar dalībvalstīm saistītais Budžeta risks ir EUR 812 miljoni, ieskaitot summas, kas attiecas uz Bulgāriju un Rumāniju, kuras pievienojās Eiropas Savienībai 2007. gada

¹⁰ Šā aprēķina nolūkā pieņem, ka netiek pieprasīts neizpildītās aizdevumu saistības izpildīt pirms sākotnēji noteiktā termiņa, t.i., ņem vērā tikai tos maksājumus, kuru termiņš ir noteiktajā laikposmā (skatīt arī Pielikuma 1. sadaļu).

¹¹ SEC(2007).

1. janvārī. 2. tabulā ir redzams, ka pēc neatmaksāto summu apjoma šīs valstis ir ierindotas pirmajā un otrajā vietā.

2. tabula. Dalībvalstu secība atkarībā no Budžeta maksimālā riska, kas ar tām saistīts 2007. gadā (miljonos EUR)			
Vieta	Valsts	2007. gads	%
1	Rumānija*	263,4	32,4 %
2	Bulgārija*	155,7	19,2 %
3	Čehija	102,2	12,6 %
4	Polija	98,4	12,1 %
5	Slovākija	72,8	9,0 %
6	Slovēnija	39,2	4,8 %
7	Ungārija	35,6	4,4 %
8	Kipra	15,7	1,9 %
9	Lietuva	14,8	1,8 %
10	Latvija	8,5	1,0 %
11	Igaunija	4,7	0,6 %
12	Malta	1,0	0,1 %
	Kopā	812,1	100 %
* Dalībvalstis kopš 01.01.2007.			

4.3. Ar trešām valstīm saistītais risks

2007. gadā Fonda ar trešām valstīm saistītais maksimālais risks ir EUR 1203 miljoni. Tabulā ir uzskaitītas pirmās 10 valstis, kas sarindotas secībā pēc vislielākās neatmaksātās kopsummas. Ar šīm valstīm saistītās summas kopā veido 78 % no Fonda riska 2007. gadā. Ekonomiskā situācija šajās valstīs ir raksturota turpmāk 7. sadaļā.

<i>3. tabula. 10 trešās valstis, ar kurām saistītais Budžeta maksimālais risks 2007. gadā ir visnozīmīgākais (miljonos EUR)</i>			
Vieta	Valsts	2007. gads	% no kopējā maksimālā riska
1	Ēģipte	152,9	12,7 %
2	Turcija	151,0	12,6 %
3	Brazīlija	130,3	10,8 %
4	Maroka	117,4	9,8 %
5	Tunisija	112,2	9,3 %
6	Dienvīdāfrika	93,6	7,8 %
7	Libāna	56,4	4,7 %
8	Jordānija	44,8	3,7 %
9	Serbija un Melnkalne ¹²	43,5	3,6 %
10	Ukraina	36,8	3,1 %
10 valstis kopā		939,0	78,0 %

Fonds ir sniedzis garantiju par aizdevumiem 38 valstīm un 2 reģionālām vienībām ar maksājumu termiņu 2035. gadā. Sīkākas ziņas par katrai valstij aizdotajām summām ir minētas Pielikuma A2. tabulā.

4.4. Budžeta segtā riska kopsumma

Budžeta 2007. gadā segtā riska kopsumma ir EUR 2015 miljoni, kas ietver šajā gadā maksājamās summas, no kurām 40 % attiecas uz dalībvalstīm (skatīt Pielikuma A2. tabulu).

¹² Tagad Serbijas Republika un Melnkalnes Republika.

4.5. Riska novērtējums

Tā kā dalībvalstis pašreizējos aizdevumus atmaksā, bet jaunus aizdevumus no *Euratom*, *MFA* vai EIB līdzekļiem tām neizsniegs, ar dalībvalstīm saistītajam riskam nākotnē būtu jāsamazinās (skatīt Pielikuma 1.3. sadaļas A1. grafiku).

Katram *MFA* aizdevumam trešajām valstīm ir nepieciešams atsevišķs Padomes lēmums. Šobrīd Komisija nav iesniegusi nevienu jaunu priekšlikumu par aizdevumu piešķiršanu. Tomēr iespējams, ka 2007. gadā Komisija iesniegs priekšlikumu par *MFA* aizdevuma (EUR 50 miljonu apmērā) un dotācijas (EUR 30 miljonu apmērā) piešķiršanu Libānai.

Maksimālais apjoms *Euratom* aizdevumiem dalībvalstīm vai dažām trešām valstīm, kas ir tiesīgas tos saņemt, (Krievijas Federācija, Armēnijas Republika, Ukraina) ir EUR 4 miljardi, no kuriem 85 % jau ir izlietoti. Atlikusī daļa ir aptuveni EUR 600 miljoni.

Saskaņā ar EIB 2000.–2007. gada pilnvarām atlikusī izmaksājamā summa ir EUR 9830 miljoni. Turklāt 2006. gada beigās EIB nebija parakstījusi nevienu aizdevuma līgumu atbilstīgi Padomes lēmumam par īpašo kreditēšanas darbību noteiktu veidu projektiem Krievijā, Baltkrievijā, Moldovā un Ukrainā¹³. Minētajā lēmumā paredzētā maksimālā summa ir EUR 500 miljoni ar garantiju 100 % apjomā, kura attiecas uz aizdevumu līgumiem, kas parakstīti līdz 2007. gada 31. jūlijam.

Budžeta risku nākotnē visvairāk ietekmēs garantija, ko Kopiena nesēn piešķir EIB¹⁴ laikposmam no 2007. gada 1. februāra līdz 2013. gada 31. decembrim (ar iespēju to pagarināt par sešiem mēnešiem). Kopienas garantija var segt ne vairāk kā 65 % no EIB finansēšanas operācijās izmaksāto kredītu un garantiju kopsummas, atņemot atmaksātās summas un pieskaitot visas saistītās summas; maksimālais apjoms ir EUR 27 800 miljoni. Minētais maksimālais apjoms ir sadalīts divās daļās: maksimālā apjoma pamatsumma — EUR 25 800 miljoni un fakultatīvās pilnvaras — EUR 2000 miljoni. Fakultatīvās summas izmantošana būs atkarīga no 2010. gadā paredzētā starpposma pārskata secinājumiem. Maksimālā apjoma pamatsumma ir sadalīta šādos saistošos reģionālos maksimālos apjomos:

- kandidātvalstis — EUR 8700 miljoni;
- kaimiņattiecību un partnerattiecību valstis — EUR 12 400 miljoni;
- Āzija un Latīņamerika — EUR 3800 miljoni;
- Dienvidāfrikas Republika — EUR 900 miljoni.

Pielikuma 1.3. sadaļas A2. grafikā ir attēloti daži potenciālie summu izmaksāšanas modeļi atbilstīgi pašreizējām pilnvarām un jaunajām pilnvarām, kā arī to ietekme uz Fonda finansēšanu.

¹³ Padomes 2004. gada 22. decembra Lēmums 2005/48/EK (OV L 21, 25.1.2005., 11. lpp.).

¹⁴ Skatīt arī šā ziņojuma 2. sadaļu.

5. NEIZPILDĪTĀS MAKSĀJUMU SAISTĪBAS, BUDŽETA GARANTIJU AKTIVIZĒŠANA UN NOKAVĒTIE MAKSĀJUMI

5.1. Maksājumi no skaidras naudas resursiem

Komisija izmanto savus skaidras naudas resursus, lai novērstu kavējumus un no tiem izrietošās izmaksas par savu aizdevuma operāciju apkalpošanu, ja kāds parādnieks novēlo maksājumu Komisijai.¹⁵

5.2. Iemaksas no budžeta

Tā kā 2006. gada otrajā pusē nebija reģistrēta neviena neizpildīta maksājumu saistība, netika prasītas apropriācijas saskaņā ar Budžeta 01 04 01. pantu „Eiropas Kopienas garantijas aizdevumu operācijām”.

5.3. Garantiju fonda aktivizēšana

Ja kāds Kopienas piešķirta vai garantēta aizdevuma saņēmējs (trešās valstīs) kavē maksājumu, tad Fondu lūdz segt neizpildītās maksājumu saistības trīs mēnešu laikā no dienas, kad maksājums bija jāveic.¹⁶

2006. gada otrajā pusē Fonds nebija jāizmanto.

Kopējā nokavēto maksājumu summa 2006. gada 30. decembrī, proti, soda procenti Argentīnas Republikai, sasniedza USD 1 718 493,12. No tā USD 1 448 433,44 (EUR ekvivalents 1 099 797,60) Fondam joprojām jāatgūst. Tā kā atlikuma segšanai Fondu neizmantoja, šī summa jāatmaksā EIB. Komisija un EIB vairākkārt ir atgādinājušas Argentīnas iestādēm, ka EIB neizsniegs jaunus aizdevumus projektiem šajā valstī, pirms minētie nokavētie maksājumi nav nokārtoti līdz galam. Šo jautājumu turpinās apspriest ES un Argentīnas makroekonomiskā dialoga nākamajā tikšanās reizē.

6. GARANTIJU FONDS ĀRĒJAI DARBĪBAI¹⁷

6.1. Atgūtie līdzekļi

2006. gada otrajā pusē atgūvumu nebija.

6.2. Aktīvi gada beigās

Fonda neto aktīvi 2006. gada 31. decembrī bija EUR 1 378 954 442,51.

2006. gada 31. decembrī neatmaksāto aizdevumu un aizdevumu garantiju operāciju summa kopā ar uzkrātajiem procentiem par aizdevumiem Bulgārijai un Rumānijai bija EUR 2 899 334 719,06. Tā kā šīs valstis 2007. gada 1. janvārī kļuva par Eiropas Savienības

¹⁵ Skatīt 12. pantu Padomes 2000. gada 22. maija Regulā (EK, *Euratom*) Nr. 1150/2000, kurā izdarīti grozījumi un ar ko īsteno Lēmumu 94/728/EK, *Euratom* par Kopienų pašu resursu sistēmu.

¹⁶ Papildinformāciju skatīt Pielikuma 1.4.3. sadaļā.

¹⁷ Komisijas gada ziņojums par Garantiju fondu un tā pārvaldību 2006. gadā, COM(2007) 362 un SEC(2007) 869.

dalībvalstīm, 2007. gada 14. februārī atmaksāto summu EUR 260 940 124,72 ieskaitīja Budžetā.

6.3. Paredzētais apjoms

Fonda līdzekļiem jābūt atbilstīgā apjomā (paredzētais apjoms), kas noteikts 9 % apmērā no neatmaksātā kapitāla saistību kopsummas, kurai pieskaitīti uzkrātie procenti. Attiecība starp Fonda resursiem (EUR 1 118 014 317,79) un neatmaksātā kapitāla saistībām (EUR 11 025 065 532,58) Fonda regulas izpratnē bija 10,1 %. Tā kā tas ir vairāk nekā paredzētais apjoms, saskaņā ar Fonda regulas 3. panta trešo daļu no Fonda jāveic atmaksa Budžetā.

Atbilstīgi jaunajiem finansēšanas noteikumiem, šo summu — EUR 125 750 000,00 — 2007. gadā pievienos kā pārpalikumu provizorisksajā budžeta projektā 2008. gadam.

7. RISKU NOVĒRTĒJUMS: TO TREŠO VALSTU EKONOMIKAS UN FINANŠU STĀVOKLIS, KURAS GŪST LABUMU NO SVARĪGĀKAJĀM ES AIZDEVUMA OPERĀCIJĀM

7.1. Ievads

Ziņojuma iepriekšējās sadaļās sniegta informācija par Budžeta riska kvantitatīvajiem aspektiem. Tomēr jāizvērtē arī risku iespējamība, kas atkarīga no operācijas veida un aizņēmēja stāvokļa (skatīt 4.3. sadaļu). Tabulas ar valstu riska novērtējumu sniegtas atsevišķi Komisijas dienestu darba dokumentā. Turpmāk izklāstīts šīs analīzes kopsavilkums attiecībā uz desmit valstīm ar Budžetam vislielāko risku 2007. gadā. Pielikuma 2. sadaļā sniegta analīze par vēl astoņām citām valstīm.

7.2. Ēģipte

Investīciju politikas (jo īpaši ārvalstu tiešo ieguldījumu) un preču un pakalpojumu eksporta lielā apjoma rezultātā ekonomikas izaugsme **Ēģiptē** palielinājās no 4,6 % 2005. gadā līdz 6,8 % 2006. gadā. Inflācija ir samazināta līdz viencipara skaitlim, tomēr joprojām novērojamas inflāciju veicinošas tendences. Bezdarba rādītāji vēl arvien ir augsti — vairāk nekā 10 % no darbaspēka. Kaut arī ekonomiskā situācija uzlabojās un tika pārdoti (daļēji) valstij piederoši uzņēmumi, valsts budžeta deficīts gandrīz nemaz nesamazinājās (7,9 % 2006. gadā salīdzinājumā ar 9,6 % 2005. gadā). Reformas finanšu nozarē turpinās. Lai arī viena no lielākajām bankām nesen tika privatizēta, banku sistēmā joprojām nozīmīga loma ir valstij. Paredzams, ka finanšu nozares reforma turpināsies vēl divus vai trīs gadus. Stabīlai fiskālai politikai apvienojumā ar piemērotu monetāro politiku būtu pozitīvi jāietekmē darbavietu izveide.

7.3. Turcija

Turcijā IKP pieaugums 2006. gadā bija 6,1 % salīdzinājumā ar 7,4 % 2005. gadā. Iekšzemes pieprasījums palielinājās straujāk nekā kopējais ražošanas apjoms, un tāpēc norēķinu konta deficīts palielinājās no 6,3 % no IKP 2005. gadā līdz 7,9 % 2006. gadā. Gada otrajā pusē privātais patēriņš samazinājās stingrākas monetārās politikas dēļ, ko ieviesa pēc svārstībām 2006. gada maijā un jūnijā. Paredzams, ka 2007. gadā izaugsme turpinās samazināties, un ar to saistītās norēķinu konta deficīta stabilizācijas ietekmē ekonomikā varētu būt vērojama t.s. „vieglā piezemšanās” (izaugsmes palēnināšanās, tajā pašā laikā izvairoties gan no inflācijas un procentu likmju pieauguma, gan recesijas). Lai arī norēķinu konta finansējums ir stabils,

ekonomikas uzņēmība pret faktoriem, kas varētu atstāt negatīvu ietekmi, vēl arvien ir liela, jo situācija valstī vai ārējas krīzes var izraisīt kapitāla aizplūdi. Salīdzinoši lielā ārējā parāda dēļ (gandrīz 50 % no IKP) Turcijā ir būtisks valūtas devalvācijas risks. Atšķirībā no situācijas pirms 2001. gada krīzes, faktori, kas veicina ekonomikas stiprību krīzes gadījumā, ir elastīgs valūtas maiņas režīms un uzticama un neatkarīga centrālā banka. Centrālās bankas oficiālās rezerves 2006. gadā bija EUR 45 miljardi jeb vairāk nekā 5 mēnešu importa vērtībā.

7.4. Brazīlija

Pēc palēnināšanās 2005. gadā **Brazīlijas** ekonomikas pieauguma temps 2006. gadā atkal kļuva straujāks, sasniedzot aptuveni 2,9 %; to veicināja lielais patēriņš un privāto ieguldījumu palielināšanās. Inflācija turpināja samazināties, 2006. gadā sasniedzot zemāko līmeni, kopš 1998. gadā pieņēma uz inflācijas apkarošanu vērstu režīmu. Lai arī iepriekšējās valūtas revalvācijas dēļ eksporta pieaugums 2006. gadā būtiski palēninājās, tirdzniecības nosacījumu uzlabošanās deva valstij iespēju 2006. gadā samērā viegli panākt norēķina konta pārpalikumu (lēstu 0,6 % apmērā no IKP). Brazīlijas neaizsargātība pret ārējiem faktoriem ir mazinājusies, tās ārējā parāda attiecībai būtiski samazinoties pēc tam, kad 2005. gada beigās tā pilnībā priekšlaicīgi atmaksāja parādu SVF un 2006. gada pirmajā pusē — Parīzes klubam. Brazīlija ir dzēsusi arī visas savas *Brady* obligācijas (*Brady bonds*). Ārējā parāda attiecība pret IKP ir samazinājusies no 36,4 % 2004. gadā līdz 18,9 % 2006. gada beigās. Sāk atmaksāties pūliņi samazināt valsts ārējās parādsaistības: nozīmīgākās kredīta reitinga aģentūras ir paaugstinājušas Brazīlijas valsts kredīta reitingu. Tomēr vēl arvien saglabājas nozīmīgi faktori, kas varētu atstāt negatīvu ietekmi, neraugoties uz nesen vērojamiem panākumiem valsts parāda mazināšanā. Valsta parāds joprojām pārsniedz 50 %, un to būtiski ietekmē procentu likmes izmaiņas, jo parādam ir salīdzinoši īss vidējais termiņš.

7.5. Maroka

Marokas ekonomikas faktiskais IKP pieaugums 2006. gadā bija 8,1 %. Tā pamatā galvenokārt ir izcili labā lauksaimniecības raža un, kopumā ņemot, dažādu ekonomikas nozaru dinamiskā attīstība. Inflācija joprojām ir zema — 3,3 % gadā. Budžeta deficīts ir samazināts līdz 2,1 % no IKP (salīdzinājumā ar 5,3 % 2005. gadā). Valsts parāds sasniedza 57 % no IKP. Bezdarba līmenis vēl arvien ir 9,7 %; tajā pašā laikā nopietnas risināmās problēmas Marokas valdībai joprojām ir nabadzība (15 % iedzīvotāju ienākumi ir mazāki par USD 2 dienā) un lielas pieaugušo iedzīvotāju daļas (47,7 %) analfabētisms.

7.6. Tunisija

Salīdzinājumā ar 4 % iepriekšējā gadā 2006. gadā IKP pieaugums **Tunisijā** sasniedza 5,8 % (gaidāms, ka 2007. gadā tas būs 6 %). 2006. gada pirmajos desmit mēnešos gada inflācijas temps palielinājās no 2 % līdz 4,7 % galvenokārt starptautisko naftas cenu kāpuma dēļ. Lai ierobežotu šo tendenci, centrālajai bankai 2006. gadā bija jāpalielina galvenā procentu likme (pirmā pārskatīšanas reize pēdējo trīs gadu laikā). Norēķinu konta deficīts sasniedza 2,6 % no IKP un valsts parāds bija 54,8 % no IKP. Bezdarba līmenis joprojām ir augsts — vidēji 13,4 % no darbaspēka.

7.7. Dienvidāfrika

Salīdzinot ar 5,1 % 2005. gadā, **Dienvidāfrikā** reālais IKP pieaugums 2006. gadā bija 5,0 %. Gaidāms, ka izaugsmes temps 2007. gadā sasniegs gandrīz 5%. Lai inflācija nepārsniegtu 3–6 % robežas, 2006. gadā centrālā banka paaugstināja refinansēšanas likmi no 7,0 % līdz

9,0 %. Norēķinu konta deficīts palielinājās no 3,8 % no IKP 2005. gadā līdz 5,6 % 2006. gadā. Tiek lēsts, ka 2007. gadā tas saglabāsies aptuveni 5,0 % apjomā. Ārvalstu tiešie ieguldījumi un cita kapitāla pieplūdums (vērtspapīru portfeļa ieguldījumi) vairāk nekā atsver norēķinu konta deficīta apjomu. Tā rezultātā neto zelta un ārvalstu valūtas rezerves palielinājās, sasniedzot 3 līdz 4 mēnešu importa vērtību. Ārējais parāds oficiālajiem kreditoriem 2006. gadā samazinājās līdz 2,0 % no IKP, kas ir vismazākais starp visām Aizsahāras Āfrikas valstīm (vidēji 16 %), un tiek lēsts, ka 2007. gadā tas samazināsies līdz 1,9 %. Pēdējos divos gados fiskālais deficīts ir bijis nemainīgi 0,4 % no IKP, un 2007. gadā ir paredzams neliels pārpalikums (0,3 %). Dienvidāfrikā ienākumi ir vidēji lieli, tā ir jauna tirgus ekonomikas valsts, kurā pakalpojumi veido gandrīz divas trešdaļas no tautsaimniecības, bet lielākā eksporta nozare ir derīgo izrakteņu ieguves rūpniecība. Lielākie riski ir saistīti ar kapitāla pieplūduma (vērtspapīru portfeļa ieguldījumu) svārstībām, eksporta preču cenu kritumu un iekšzemes spiedienu, ko rada augsts bezdarba līmenis, krasa nevienlīdzība, liels HIV/AIDS saslimšanas gadījumu skaits un augsts noziedzības līmenis.

7.8. Libāna

Militārais konflikts ļoti negatīvi ietekmēja **Libānas** ekonomiku. 2006. gadā valsts IKP reālā izteiksmē samazinājās par 5 %, un salīdzinājumā ar 2005. gadu budžeta deficīts gandrīz dubultojās, sasniedzot 14 % no IKP, kā arī IKP attiecība pret valsts parādu palielinājās līdz rekordlielam apjomam — 190 % no IKP. Šobrīd nav pieejami statistikas dati par bezdarba līmeni. Inflācija ir vidēji liela — 5% gadā. Libānai joprojām ir vieni no vislielākajiem parādiem pasaulē. Parādsaistību ilgtspējību („debt sustainability”) apdraud nopietns risks, jo pēc 2006. gada kara ir akūta vajadzība atjaunot valsti, un vienprātības trūkums attiecībā uz nepieciešamajām reformām izraisa politisku nestabilitāti.

7.9. Jordānija

2006. gadā **Jordānijas** ekonomika turpināja stabili attīstīties; reālais IKP pieaugums tiek lēsts 6 % apmērā (2005. gadā tas bija 7,2 %). Lielais pārskaitījumu apjoms un aktivitāte pakalpojumu nozarē veicināja privāto patēriņu. Bezdarba līmenis samazinājās no 14,8 % 2005. gadā līdz 13,9 % 2006. gadā. Pēc naftas cenu subsīdiju samazināšanas inflācijas līmenis 2006. gadā palielinājās līdz 6,3 % (2005. gadā tas bija 3,8 %). Iestādes 2005. un 2006. gadā centās paātrināt fiskālās korekcijas, galvenokārt atceļot degvielas subsīdijas un saglabājot izdevumu ierobežojumus. Šo pūļu rezultātā budžeta deficīts (izņemot dotācijas) samazinājās no 10 % no IKP 2005. gadā līdz 7,5 %. Ārējā norēķinu konta deficīts (ieskaitot dotācijas) nedaudz samazinājās no 17,8 % 2005. gadā līdz 16 % no IKP 2006. gadā (salīdzinājumā ar 11,6 % pārpalikumu 2003. gadā). Preču eksports turpināja stabili palielināties. Tirdzniecības bilances deficīts samazinājās no 47 % 2005. gadā līdz 37,1 % 2006. gadā. Tomēr norēķinu konta deficītu joprojām finansē no ārkārtīgi lielās kapitāla pieplūdes, tostarp ārējām tiešām investīcijām, pārskaitījumiem un vērtspapīru portfeļa ieguldījumiem.

7.10. Serbija un Melnkalne

Serbijā reālais IKP pieaugums 2005. gadā bija 6,3 %. 2006. gada pirmajā ceturksnī izaugsme saglabājās 6,3 % līmenī. Norēķinu konta deficīts 2005. gadā sasniedza 9,8 % no IKP. 2006. gada gaitā tas turpināja palielināties. Bruto ārējo tiešo ieguldījumu pieplūdums 2005. gadā bija 6,1 % no IKP, bet valsts ārējais parāds 2006. gada jūlija beigās sasniedza 66 % no IKP. Valsts parāds samazinājās pēc tam, kad pēc nesen veiksmīgi pabeigtas SVF programmas 2006. gada februārī tika norakstīts parāds Parīzes klubam EUR 600 miljonu apmērā.

Melnkalnē reālais IKP pieaugums 2005. gadā bija 4,1 %. 2006. gada pirmajā pusgadā izaugsmes temps palielinājās līdz 6,5 %. Norēķinu konta deficīts 2005. gadā sasniedza 12,2 % no IKP. 2006. gada gaitā tas turpināja palielināties. Bruto ārvalstu tiešo ieguldījumu pieplūdums 2005. gadā sasniedza 22,8 % no IKP, un valsts ārējais parāds nedaudz palielinājās, 2005. gada beigās sasniedzot 42,6 % no IKP.

Pēc Melnkalnes neatkarības pasludināšanas Serbijas Republika un Melnkalnes Republika 2006. gada jūlijā noslēdza savstarpēju vienošanos par finanšu tiesību un pienākumu sadalījumu, ņemot vērā to, ka Serbija ir bijušās valstu savienības saistību mantiniece.

7.11. Ukraina

Reālais IKP pieaugums **Ukrainā** bija aptuveni 7 % (salīdzinot ar 2,6 % 2005. gadā). Salīdzinājumā ar 3 % pārpalikumu iepriekšējā gadā, norēķinu konta bilance 2006. gadā bija negatīva aptuveni 1,5 % no IKP apmērā; to izraisīja liels importa pieprasījums un importētās enerģijas cenu kāpums, kā arī tērauda tirgu svārstības (tā ir galvenā Ukrainas eksporta nozare, kas veido 40 % no kopējā eksporta). Ukrainas ārējais parāds samazinājās līdz aptuveni 12 % no IKP (2005. gadā tas bija 15,3 %), bet, pateicoties uzlabotai privātā sektora piekļuvei ārējā kapitāla tirgum, kopējais ārējā parāda līmenis nepārsniedza 50 % no IKP apjomā. Gada inflācija 2006. gada decembrī palielinājās līdz 11,6 % daļēji enerģijas importa cenu kāpuma dēļ. Galvenais riska cēlonis joprojām ir nestabilā politiskā situācija un ar to saistītā politikas veidošanas nesaskaņotība. Augustā *Standard & Poor's* tomēr apstiprināja, ka Ukrainas valsts ilgtermiņa kredīta reitings ir BB-, jo īpaši nelielā parādsaistību apjoma dēļ.